

Aboa Vetus grundutställning. Svaren på frågorna.

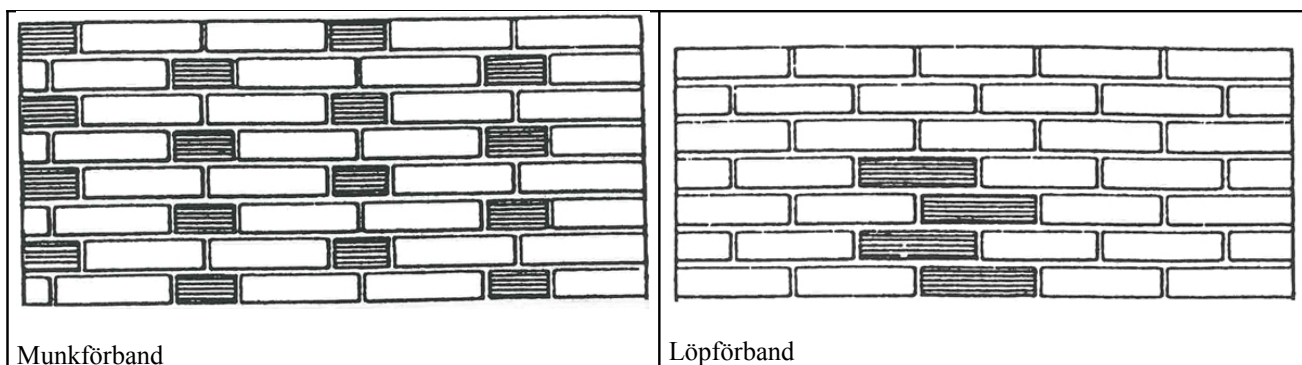
Läs utställningstexterna om Matti och hans familj. Varför flyttade de in till stan?

” Tanken på att flytta till staden hade dykt upp i höstas, efter att mor hade dött. Far hade sagt att de skulle ha det bättre i staden, tillsammans med faster i samma hushåll, nära nya människor och möjligheter. Matti vet inte riktigt vad han ska tro. Hemma i Lundo hade föräldrarna arbetat på bekanta gårdar och flyttat om höstarna. Nu, när de skulle flytta till staden, fick de flytta redan på våren, eftersom det finns mycket arbete i staden på sommaren. Handelsmannen som ska anställa far har affärer med deras husbonde i Lundo, som därför lät far ge sig av. Far är en av de bästa byggkarlarna i socknen och sådana behövs i Åbo just nu.”

På medeltiden var Åbo en växande stad med tilltagande behov av arbetskraft från trakten.

2. I lådan hittar du små tegel och instruktioner om hur de travades dvs. förbands till en vägg förr i tiden. Undersök olika förbandstekniker. Vad är det för skillnad på munkförband och löpförband? Här kan du rita bilder av båda två.

På medeltiden använde man sten och tegel när man byggde stenhus och -kyrkor. Tegel murades i vissa ordning, tegelförband. Munkförbandet härstammar från medeltiden. Det var minst två tegelrader tjock. Tegelordning varierades för att väggstrukturen ska hålla samman. Genom att omväxla tegelordning gjorde man också en del dekorationer. Idag används löpförbandet, som ser ut mycket enklare. Bara en tegelrad muras. Idag är byggnadssätte annorlunda och man använder olika isoleringsämnen, så behöver vänderna inte bli mer än bara en rad tjock.

3. Hur skrev man förr i tiden?

Med stylusar på vaxtavlor. Senare uppfanns griffeltavlor och griffelstickor.

4. Du kan se djurskelett på gatan. Vilket djur tillhör de?
(Informationstexten hittar du i vitrinskåpet vid gatans ände)
Gris och hund. Hunden står och grisen ligger i leran.

5. Vad är ett rosfönster? Var kan man se ett sådant i medeltida Åbo?
Runda, symmetriskt dekorerade fönster, ofta med glasmålningar brukar kallas för rosfönster. Avbildningar av Jungfru Maria, Kristus eller något annat helgon är vanligt. I mitten oftast ett bildmotiv och andra dekorationsmotiv vid sidan om. Även Åbo domkyrka har rosfönster, vilka troligtvis även haft glasmålningar. En modell av ett rosfönster:

---

6. Matti ser även en brottsling få sitt straff. Vad var det för brott och hur straffades man?
Varför straffade man på detta sätt?

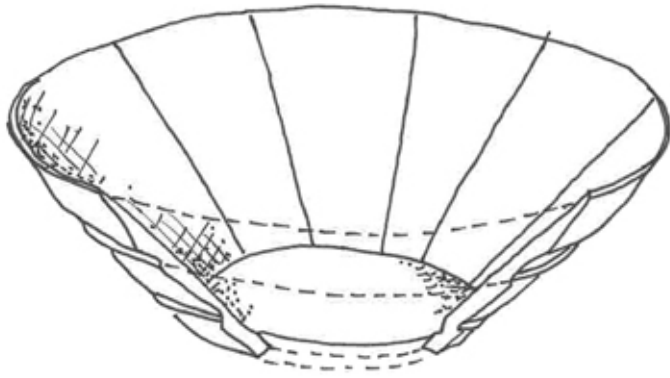
”Samtidigt ser Matti hur två soldater släpar en motsträvig man mellan sig och binder honom vid skampålen mitt på torget. Soldaterna skär loss öronsniubbarna på honom med en kniv. Det går ett sus genom folkhopen då det sprutar blod på mannens skjorta. Matti förstår att mannen har stulit något och får nu, utan öronsniubb, för evigt bära skammens märke som straff för sin gärning.”

På medeltiden användes ofta s.k. skamstraff vilka fungerade som straff för gärningsmannen och som varnande exempel för allmänheten. Ovan nämndes om tjuven som fick sin öronsniibe avskuren, detta var ett typiskt skamligt straff eftersom det lämnade permanenta bevis på gärningsmannen. Lagstadgan finns med i kung Kristoffers landslag, som gällde i det medeltida Sverige och därmed även i det dåtida *Österlandet*, dvs. dagens Västra och Södra Finland.

7. Vad är ett stavkärl?

Ett stavkärl är ett träkärl bestående av böjda träbitar (stäver), band och en bottenskiva.

---

8. . I en låda kan du se olika slags människofigurer. I texten står det om olika yrken som personerna representerar. Skriv ner tio medeltida yrken och ringa in de som du känner igen. Hur många kände du inte till? Fråga en kamrat eller lärare vad dessa ovanliga yrken är.

Kyrkomän (biskopar, präster och munkar)

Adelsmän och soldater

Rika storhandelsmän

Förmögna borgare och hantverkare (handelsmän, rådmän, smeder, murare och byggmästare, sjömän dvs. kaptener, väverivärdinnor, garvarmästare mm.)

Mindre förmöget vanligt folk (tjänstemän dvs. pigor och drängar, småhantverkare och gesäller, kamm-makare, timmermän, kalksläckare, herdar, fiskare, hamnarbetare, bödlar mm.)

För barn kan de mest konstiga yrken vara t.ex. kalksläckare och bödel. Kalksläckare var byggarbetare vars uppgift var att ”släcka” murbruket som tillverkades av bränd kalk, genom att hälla vatten på det så det snabbt stelnade. Detta var ett farligt arbete eftersom det brända kalket var mycket frätande, och skadligt om det hamnade i ögonen eller på huden.
